

УДК 378:[79.394]
doi: 10.15330/fcult.39.89-92

Максим Ячнюк, Андрій Бражанюк,
Андрій Верцімага, Андрій Чорненький

ВСЕБІЧНИЙ ТА ГАРМОНІЙНИЙ РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА – ОСНОВНИЙ ПРИНЦИП НАВЧАННЯ

В програмі економічних реформ системи освіти (2014 р.) була визначена головна проблема освіти сучасності: невідповідність якості освіти сучасним вимогам. Останнім часом вирішення цієї проблеми було ключовим завданням у діяльності освітян. По-перше, значно актуалізувалася соціальна потреба у зміні освітньої парадигми на гуманізуючу, що заперечує маніпулювання людиною і передбачає реалізацію принципово іншого підходу до неї, як до мети і центру виховних зусиль, що пропагує ідеї та орієнтири, які пройняті повагою до особистості кожного студента та турботою про його розвиток. По-друге, на сучасному етапі розвитку українського суспільства найбільш актуальними є проблеми напруженої соціально-демографічної ситуації, незадовільного стану здоров'я населення та очікуваної тривалості життя людей, прогресування хронічних неінфекційних захворювань та відсутності традицій здорового способу життя.

Ключові слова: розвиток, навчання, студенти.

In the program of economic reforms of the education system (2014), the main problem of modern education was identified: the inconsistency of the quality of education with modern requirements. Recently, solving this problem has been a key task in the activities of educators. First, the social need to change the educational paradigm to a humanizing one, which denies human manipulation and involves the implementation of a fundamentally different approach to it as the goal and center of educational efforts, which promotes ideas and orientations imbued with respect for the individuality of each student and concern for its development. Secondly, at the current stage of the development of Ukrainian society, the most urgent problems are the tense socio-demographic situation, the unsatisfactory state of health of the population and the expected life expectancy of people, the progression of chronic non-infectious diseases and the lack of traditions of a healthy lifestyle. These problems pose a real threat to Ukraine's humanitarian security. Taking care of personal health means taking care of the good of Ukraine, the good of one's family, one's parents, and one's children. This is a great responsibility for the state and its people. Human health is inextricably linked with physical culture and sports, with health-related activities, maintaining a healthy lifestyle". The most significant indicators of the development of physical culture in society are achievements in improving the health of the population and comprehensive development of its physical qualities, the degree of use of physical culture in the field of education and upbringing, in production and everyday life, as well as sports achievements.

Key words: development, education, students.

Постановка проблеми. В законі України “Про фізичну культуру і спорт” [6] вказано: “фізична культура – складова частина загальної культури суспільства, що спрямована на зміцнення здоров'я, розвиток фізичних, морально-вольових та інтелектуальних здібностей людини з метою гармонійного формування її особистості”. Це визначення підкреслює значення та роль фізичної культури в удосконаленні біологічного і духовного потенціалу людини. Слід зазначити, що державні документи (“Цільова комплексна програма “Фізичне виховання – здоров'я нації”, “Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту” та ін.) спрямовані на вдосконалення системи фізичного виховання молоді з акцентом на оздоровчій спрямованості фізичної культури. Таким чином, підтримка фізичного стану молодого покоління, турбота про його здоров'я належить до пріоритетів державної політики [1].

Як підкреслив В. П. Борзов: “Турбота про особисте здоров'я – це турбота і про благо України, благо своєї сім'ї, своїх батьків, дітей. Це велика відповідальність перед державою та її народом”. Здоров'я людини нерозривно пов'язане із заняттям фізичною культурою та спортом, із діяльністю з оздоровлення, підтримання здорового способу життя”. Найсуттєвішими показниками розвитку фізичної культури в суспільстві є досягнення в оздоровленні населення та всебічному розвитку його фізичних якостей, ступінь використання фізичної культури у сфері освіти й виховання, у виробництві й побуті, а також спортивні досягнення.

Мета дослідження. Ідеї збереження найбільшої цінності, якою є здоров'я і життя людини, привертати увагу суспільства на різних етапах його розвитку. Дослідження феномена "здоров'я людини" виявили переважання суто медичного підходу, що визначає здоров'я як відсутність хвороби. Більше того, комплекс суто медичних питань становить лише незначну частину феномена здоров'я. Крім того, сучасні уявлення про фізичну культуру особистості вже не обмежуються поняттям здоров'я, розвитком фізичних якостей, функціональними можливостями організму і руховими навичками. Найважливішими складовими формування і розвитку фізичної культури у персоніфікованій формі стають світогляд, система цінностей, потребнісно-мотиваційна сфера особистості, широта, глибина знань, здатність реалізовувати цінності фізичної культури у професійній та особистій діяльності [1].

С.О. Сичов [215] стверджує, що важливою складовою підготовки студентської молоді до майбутньої професійної діяльності є формування соціальної активності в гармонії з фізичним розвитком на засадах пріоритету здоров'я та визнання цінностей фізичної культури. Залучення студентської молоді до фізичної культури розглядається як один із перспективних напрямів модернізації фізичного виховання у ЗВО.

На думку М.Я. Віленського гуманістична творча спрямованість цінностей фізичної культури визначається тим, що вони сприяють самореалізації, саморозвитку, саморегуляції, самоствердженню, самозахисту, дозволяють студентові успішно адаптуватися до природного та соціокультурного середовища. Соціально значущі цінності фізичної культури, трансформуючись у цінності студента, направляють його на досягнення "ідеального стану" в особистісному вдосконаленні, збільшують ступінь свободи у самовизначенні, формують відповідальну життєву позицію.

Цінності фізичної культури спрямовують майбутнього фахівця на організацію здорового способу життя, набуття такого рівня здоров'я, психічної та фізичної підготовленості, який відповідає вимогам життєдіяльності, особистісної та професійної самореалізації [1]. У процесі реалізації освітніх цінностей фізичної культури створюються умови для формування творчих, естетичних, морально-етичних якостей і здібностей студента [4].

Результати дослідження. Практична діяльність вищої школи свідчить, що найбільш вразливою ланкою виховної роботи у формуванні позитивного й активного ставлення студентів до навчання є дисципліна "Фізичне виховання". Негативне ставлення до відвідування занять із фізичного виховання набуває значних масштабів і деструктивно впливає на загальний стан здоров'я, рівень фізичного розвитку та фізичної підготовленості студентів [4, 5]. Тому одним із шляхів удосконалення освітнього процесу з фізичного виховання студентів є його оптимізація, яка неможлива без урахування психофізіологічних можливостей особистості.

Таким чином, до складу соціокультурних цінностей, які формують уявлення про сформованість особистості майбутнього фахівця, належать цінності фізичної культури, які мають гуманістичний зміст. У сучасному суспільстві ідея гуманізації системи освіти трактується як оптимальний розвиток і поєднання психічних, фізичних, інтелектуальних, моральних і духовних якостей особистості в просторі індивідуально-орієнтованого освітнього процесу [1]. Зокрема, визначаючи роль і місце фізичного виховання в загальній системі виховання, пропонується керуватися загальнолюдськими цінностями, орієнтуватися на принципи демократизації й гуманізації освітнього процесу. Гуманістичні тенденції розвитку освіти сучасні науковці розглядають як домінуючий чинник прогресу у сфері фізичної культури і спорту. Необхідність гуманізації обумовлена державними інтересами, які знайшли відображення у ряді важливих документів, що пов'язані з розвитком фізичної культури і спорту в країні та оздоровленням населення їх засобами.

Таким чином, актуальність проблеми дослідження обумовлена необхідністю пошуку та експериментального обґрунтування педагогічних умов та технологій гуманізації процесу фізичного виховання студентів, визначення ролі цього процесу в становленні особистості майбутнього фахівця.

Дискусія. Отже, в умовах сучасного українського державотворення важливо визначитися з ідеологією та методологічними підходами щодо створення соціально-педагогічної технології виховання особистості.

Взаємообумовленість та взаємопов'язаність соціально-економічних, політичних та інформаційних подій в умовах глобалізації впливає на особистість на макро-, мезо- та мікрорівнях життєвої діяльності. Тобто кожна людина зазнає як позитивного, так і негативного впливу численних факторів на світогляд, почуття та свої дії, що підкреслює актуальність розвитку стійкої особистості з високим рівнем волевої та моральної підготовленості [1].

Вивчення стану здоров'я студентського контингенту як чинника, що впливає на ефективність реалізації завдань особистісно-розвивального навчання, ускладнюється невизначеністю самого поняття відповідного феномена. Теоретичний аналіз вказує на значну кількість критеріїв, які, на думку різних авторів, характеризують сутність здоров'я: благополуччя; оптимальне функціонування організму; здатність біосистеми зберегти свою структуру і функції в умовах існування тощо.

Результати дослідження філософської, психологічної, соціологічної та педагогічної літератури з питань формування фізичної культури особистості переконливо доводять, що на сучасному етапі суспільного розвитку фізична культура набуває великого значення як важлива частина загальної культури молоді і є основою її духовного, етичного, психічного і соціального здоров'я [4]. Посилення гуманістичної спрямованості, пошуки методів ефективного формування особистості студента є провідними рисами сучасної освітньої парадигми. При цьому зусилля педагогів мають скеровуватися на розвиток інноваційних оздоровчих технологій.

Висновки. Аналіз суті поняття "гуманізація фізичного виховання" дав змогу встановити актуальність оновлення змісту фізичного виховання, орієнтацію освітнього процесу на особистість, поєднання фізичних та духовних можливостей студентів, пошук нових форм, засобів та методів навчання. Встановлено, що необхідність гуманізації обумовлена державними інтересами, які знайшли відображення у низці важливих документів, які пов'язані з розвитком фізичної культури і спорту в країні та оздоровленням населення їх засобами. Визначено, що формування найвищих людських якостей засобами фізичної культури, підвищення рівня фізичного та духовного розвитку студентів, вирішення загальних педагогічних завдань щодо фізичного виховання особистості неможливе без застосування принципів гуманізму в освітньому процесі, на основі яких повинна ґрунтуватися оновлена методична система застосування оздоровчих технологій у процесі фізичного виховання студентів.

1. Волков В.Л. Розвиток фізичних здібностей студентів у системі фізичної підготовки : монографія. Київ, 2011. 420 с.
2. Гуменюк С.В. Гуманізація та демократизація процесу фізичного виховання студентської молоді у ВНЗ // Гуманізм та освіта : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. URL: <http://conf.vntu.edu.ua/humed/2010/txt/gymenyk.php>.
3. Дубогай О.Д., Цьось А.В., Євтушок М.В. Методика фізичного виховання студентів спеціальної медичної групи : навч. посіб. Луцьк, 2012. 276 с.
4. Кузнєцова О.Т. Фізична культура як соціальне явище та складова навчального процесу в умовах сучасного вищого навчального закладу // Освіта і здоров'я: формування здоров'я дітей, підлітків та молоді в умовах навчального закладу: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (Суми, 25-26 вересня 2008 р.). С.143-151.
5. Максимова К.В., Мулик К.В. Актуальні питання збереження та зміцнення здоров'я студенток

- 17–21 років вищих навчальних закладів за рахунок фізкультурно-оздоровчих фітнес-занять // Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини. 2017. Вип. 10. С. 301–311.
6. Про фізичну культуру і спорт : Закон України (станом на 8 червня 2007 р.) // Управління комп'ютеризованих систем Апарату Верховної Ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3808-12>.

References

1. Volkov V.L. Rozvytok fizychnykh zdbnostei studentiv u systemi fizychnoi pidhotovky : monohrafiia. Kyiv, 2011. 420 s.
2. Humeniuk S.V. Humanizatsiia ta demokratyzatsiia protsesu fizychnoho vykhovannia studentskoi molodi u VNZ // Humanizm ta osvita : materialy Mizhnarodnoi naukovy-praktychnoi konferentsii URL: <http://conf.vntu.edu.ua/humed/2010/txt/gymenyk.php>.
3. Dubohai O.D., Tsos A.V., Yevtushok M.V. Metodyka fizychnoho vykhovannia studentiv spetsialnoi medychnoi hrupy : navch. posib. Lutsk, 2012. 276 s.
4. Kuznietsova O.T. Fizychna kultura yak sotsialne yavyshe ta skladova navchalnoho protsesu v umovakh suchasnoho vyshchoho navchalnoho zakladu // Osvida i zdorovia: formuvannia zdorovia ditei, pidlitkiv ta molodi v umovakh navchalnoho zakladu: materialy II Vseukrainskoi naukovy-praktychnoi konferentsii z mizhnarodnoi uchastiu (Sumy, 25-26 veresnia 2008r.). S.143-151.
5. Maksymova K.V., Mulyk K.V. Aktualni pytannia zberezhenia ta zmitsnennia zdorovia studentok 17–21 rokiv vyshchykh navchalnykh zakladiv za rakhunok fizkulturno-ozdorovykh fitnes-zaniat // Visnyk Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohienka. Fizyчне vykhovannia, sport i zdorovia liudyny. 2017. Vyp. 10. С. 301-311.
6. Pro fizychnu kulturu i sport : Zakon Ukrainy (stanom na 8 chervnia 2007 r.) // Upravlinnia kompiuteryzovanykh system Aparatu Verkhovnoi Rady Ukrainy. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3808-12>.

Цитування на цю статтю:

Ячнюк МЮ, Бражанюк АО, Верцімага АВ, Чорненький АІ. Всебічний та гармонійний розвиток особистості студента – основний принцип навчання. Вісник Прикарпатського університету. Серія: Фізична культура. 2023 Березень 28; 39: 89-92

Відомості про автора:

Ячнюк Максим Юрійович – канд. наук з фіз. вих. та спорту, доцент, викладач кафедри фізичної культури та основ оздоров'я, ф-т фізичної культури та здоров'я людини, Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича (Чернівці, Україна)

e-mail: m.yachnyk@chnu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0001-7653-2802>

Бражанюк Андрій Олександрович – доктор філософії, асистент кафедри фізичної реабілітації, ерго-терапії та домедичної допомоги, ф-т фізичної культури та здоров'я людини, Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича (Чернівці, Україна)

e-mail: a.brajaniuk@chnu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0001-7243-9504>

Верцімага Андрій Володимирович – ст. викладач кафедра фізичної реабілітації і спорту, Західноукраїнський національний університет (Тернопіль, Україна)

e-mail: GK_TE@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0001-7243-9504>

Чорненький Андрій Іванович – ст. викладач кафедра фізичної реабілітації і спорту, Західноукраїнський національний університет (Тернопіль, Україна)

e-mail: aictv@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0001-5215-064X>